

LIBRIS

We know
books

Coperta de I. OPRIȘAN

Editura SAECULUM I.O.

ISBN 978-973-642-534-9

Titlul original: *Quo Vadis, 1: Schicksalsstunden der Menschheit*,

Gustav Lübke Verlag, Bergisch Gladbach, 1997.

*Quo Vadis, 2: Augenblicke der Geschichte. Verräter, Skandale
und Prozesse*, Gustav Lübke Verlag, Bergisch Gladbach, 1998.

© Gustav Lübke Verlag GmbH, Bergisch Gladbach.

© Toate drepturile pentru versiunea românească sunt
rezervate Editurii Saeculum I.O.

HANS-CHRISTIAN HUF

CLIPE DE ISTORIE

Ceasuri de cumpănă ale omenirii

Traducere de Magda Petculescu

Editura SAECULUM I.O.

București – 2026

Cuprins

<i>Quo vadis [Încotro?]</i>	5
<i>Waterloo – ultima bătălie a lui Napoleon Bonaparte</i> (Hans-Christian Huf)	7
Waterloo	8
Fenomenul Napoleon.	10
Război și imperiu	13
Începutul sfârșitului	17
Cele trei bătălii de la Waterloo	21
Waterloo și consecințele	31
<i>Decimarea armadei spaniole</i> (Astrid Schulte, Martin Papirowski)	33
Prolog	34
Interese europene în secolul al xvi-lea	34
Inevitabilul război	37
Planul Anglia	39
Planul de paradă al lui Philipp	40
<i>Armada</i> – visul devenit coșmar	42
Bătălie navală în Canalul Mânecii	43
Un experiment din zilele noastre	46
Corăbiile incendiatoare la Calais	47
Rușinoasa înfrângere	50
Epilog	51
<i>Pompei – vulcanul s-a trezit</i> (Ray Müller)	53
Herculaneum	59
Pompei	64

Observatorul 75

Ciuma vine dinspre mare (Jürgen Vogt) 79

Teorii contemporane despre ciumă 82

Etapele morții negre 84

Ciuma cucerește Europa 85

Sfârșitul lumii 86

Yersinia Pestis 88

Flagelanti 89

Țapi ispășitori – evreii 90

Viața cotidiană în timpul ciumei. 93

Europa în fața morții negre 95

Mercenari și ceasuri 95

Sfinții oblăduitori 97

Omul cu coasa își ia rămas bun 99

Atentatul de la Saraievo (Eike Schmitz) 103

Europa – un butoi cu pulbere 105

Reconstituirea unui traseu stabilit dinainte 107

Prevestirea catastrofei. 108

Ziua fatală 109

Biografia unui atentator. 114

Mâna neagră. 118

Pericolul este ignorat 119

Biografia unui suveran căruia i s-au pus bețe în roate 120

Moarte arhiducelui 122

Un șef la apogeul carierei 123

Ordine misterioase 124

Pretextul de război 125

Atlantida – urme ale unei culturi dispărute (Jens-Peter Behrend) 131

Ultimele zile ale omenirii 132

Jurnalul vremurilor preistorice 134

Atlantida este pretutindeni 135

Grandioasa viziune a lui Platon 138

Scenariul dispariției lumii. 139

Stăpâni în imperiul morții 143

Sacrificiu de sânge pe altarul veșniciei 144

La coloanele lui Heracles 145

Între limitele științei și științele limită 146

Descoperirea unei lumi îngropate 149

Natura lovește 150

Catastrofă naturală și vacuum de putere 151

Blestemul faraoanei 152

Un popor se pregătește de dispariție 154

Ecoul dispariției lumii 155

Zeul care A eșuat. Asasinarea lui Caius Iulius Cezar (Günher Klein) 157

Toate drumurile duc la Roma 158

Zeul care a eșuat 159

Adevăratul Cezar. 163

Vremuri tulburi 164

Cezar în plină glorie 165

Calea spre putere. 168

Zarurile sunt aruncate 170

Virtuți reprobate 174

Stăpâni ai lumii 176

Rege neîncoronat. 179

Visuri ucigătoare 181

Masacru la Betleem. Irod cel Mare și uciderea pruncilor (Jürgen Czwiernk) 183

Un loc al groazei 184

Un rege pe banca acuzaților 184

Faptele relatate conform *Evangheliei după Matei*, 2, 1–18 . 186

Acuzatorul: Evanghelistul Matei 187

Acuzatul: Irod cel Mare 190

Momentul delictului: un semn din ceruri	198
Locul faptei: Betleem, orașul lui David	203
Martor: evreul Flavius Josephus	204
Sentința	207

Sfârșitul cavalerilor cu armurile lor strălucitoare – Bătălia de la Crécy (Martin Papirowski) . . . . .

Moștenitorii cavalerilor: roboții	210
Dinozaurii din oțel	211
Arme miraculoase infernale	212
Războinicii din fier	212
Viața de cavaler și pericolele ei	213
Dușmanul invizibil	214
Prețul securității	215
Perfecționarea armurii	215
Un cavaler face striptease	217
Cavaler: o meserie pentru milionari	218
Lemnul ucigător	219
Arbaleta: o armă proscrisă de Papă	221
Bătălia de la Crécy sau începutul sfârșitului	221
Lovitura mortală dată celor aflați la pământ	226
Focul dracului	226

Regele și curtezanele (Volker Schmidtchen) . . . . .

Regele	233
Liberalul devenit conservator	237
Slăbiciuni omenești	240
Curtezana	242
Din nevastă de ofițer – dansatoare	245
Ludovic și Lola	249
Escapade și afaceri	251
O simplă aventură devine o problemă de stat	254
Furtuna	261
Abdicarea	265

Tragedia de la Mayerling (Luise Wagner, Silke Umbach) . . . . .

Orice este mai bun, decât adevărul	272
Miturile despre Mayerling: de la crimă prin otrăvire până la deschiderea mormântului	277
Print moștenitor și rebel	280
Alianțe fatale	288
„Mary Vetsera? Cine a fost această Mary Vetsera?”	292
Moarte în doi	294
Vizionarul capitează	296

Afacerea colierul (Martin Papirowski) . . . . .

O podoabă pentru regi	301
Când iubirea devine ură	302
Săraca, bogata Franță	304
Falsul conte și contesa adevărată	307
Foști dușmani, acum cavaleri	309
Se găsește un cumpărător pentru colan	312

Linxul din Florența. Viața și legenda lui Galileo Galilei (Ingo Hermann) . . . . .

Pe urmele lui Arhimede	325
Profesor la Pisa	328
Cei mai fericiți ani	329
Societatea lincșilor	332
Greutățile vieții	334
Semne de furtună: conflictul cu Inchiziția	336
Decretul fatal	339
Cum au fiert ouăle babilonienii?	340
Papa vede roșu	342
Bun de împușcat	344
Sentința	347
Proscris	348
Adevărul, așa cum este văzut de fiecare	350

Fecioara Ioanna (Ingo Hermann)	357
Prolog.	358
Regele Charles	360
Un arcaș al lui Henric al vi-lea al Angliei	362
Unul din călăreții burgunzi, care a participat la prinderea Ioanei	364
Pierre Miget, unul din judecătorii de la Rouen	366
Scrisoarea Ioanei, de care mama ei își amintește foarte bine	370
Încă o dată regele Charles al vii-lea	373
Isabelle d'Arc, mama Ioanei	374
Epilog	375
Afacerea Dreyfus (Hermann Glaser)	377
Trădătorul țării.	378
Scandal în justiție	383
Ura împotriva evreilor și anitsemismul	388
J'Accuse	392
Calul troian – cel mai mare șiretlic al lui Ulise (Volker Schmidtchen)	397
În burta calului	398
Marele șiretlic	404
Renumele unui realist	410
Răzbunarea Kriemhildei (Hermann Glaser)	417
Locul și data întâmplărilor	418
Antecedentele	420
Masacrul	425
Figuri în jocul cu moartea	427
Poezie și adevăr	433
Țapul ispășitor. Considerații despre Iuda (Ingo Hermann)	439
Un caz vechi	440
Clișeul	441
Din hoț, trădător și ucigaș.	442

Rădăcinile se află în scrierile păstrate	444
Trădarea trădătorilor	445
Comunitatea creștină timpurie în căutarea unui „țap ispășitor“?	446
Monstru și Satană	448
Fenomenul țapului ispășitor.	450
Eludarea vinovăției.	453

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HUF, HANS-CHRISTIAN

Clipe de istorie : ceasuri de cumpănă ale omenirii /

Hans-Christian Huf ; trad. de Magda Petculescu. - București :

Saeculum I.O., 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-973-642-534-9

I. Petculescu, Magda (trad.)

94

Quo vadis [Încotro?]

*Există multe lucruri minunate,
dar nici unul nu-i mai minunat
decât omul.*

Sofocle

Încotro se îndreaptă omenirea, de unde vine ea? Au loc numeroase catastrofe naturale, se dau bătălii se comit atentate – ce înseamnă ele, au vreun sens?

Ceea ce cunoaștem noi drept istorie este totodată o înmă-nunchiere a tragediilor omenești, a unor erori sau decizii fatale cu urmări groaznice. S-ar putea, oare, ca prăbușirea Atlantidei și potopul – două cataclisme ale naturii, amintiri timpurii ale preistoriei noastre – să fie numai o dovadă că o eră de aur a existat întotdeauna în visul nostru? Oare lumea noastră este o victimă a furiei forțelor naturii, epidemiilor, cutremurelor, erupțiilor vulcanice, inundațiilor și îmbolnăvirilor? Oare istoria nu este altceva, decât spirala crizelor, războaielor și catastrofelor?

În toate timpurile au existat personalități puternice, care au fost convinse că omul trebuie să se ridice peste neputința în fața destinului și să construiască, să intervină în mersul evenimentelor, conducându-le pentru a impune ordine. Ce a rămas din viziunile unui Cezar sau Napoleon? Oare această dorință genială de a ordona lumea conform voinței proprii a fost considerată o provocare de cei ce gândeau altfel și a condus la atentate, asasinate pentru a pune capăt vieții unora?

Noul serial de televiziune *Clipe de istorie – încotro?* oferă cazuri speciale din istorie, care dezvăluie modele de acțiune ale unor oameni. Am început cu trei mari teme: catastrofele istorice, bătălii și atentate.

Omul este o ființă cu două fețe; mărirea și eșecul stau laolaltă, asemeni binelui și răului, ca doi frați. Răsfoind istoria vom reuși, poate, să înțelegem mai bine această natură dublă a omului și să găsim un răspuns la întrebarea străveche: de unde vine omul și încotro se îndreaptă?

Hans-Christian Huf

Hans-Christian Huf

WATERLOO – ULTIMA BĂTĂLIE A LUI NAPOLEON BONAPARTE

Napoleon învins la Waterloo pe data de 18 iunie 1815

*Să consemnăm istoria unei
bătălii? La fel de bine am putea
scrie povestea unei nopți petre-
cute la bal.*

Lordul Wellington

Waterloo

O mică localitate din Belgia a devenit vestită după o înfrângere. Pentru Waterloo, găsim, în lexiconul german *Brockhaus*, în ediția din 1848, deci la 32 de ani după eveniment, consemnate următoarele: „un mic sat în provincia belgiană Brabantul de sud, pe drumul de la Charleroi spre Bruxelles, la intrarea în pădurea Soigne, rămas în istorie prin bătălia pe care Napoleon a pierdut-o pe 18 iunie 1815 aici și în împrejurimi împotriva lui Wellington și Blücher, ceea ce a dus la prăbușirea pentru a doua oară a imperiului francez“.

Napoleon, împăratul francezilor, a fost învins definitiv după această ultimă bătălie. De aici, a plecat, umil, în exil. Geniul lui Bonaparte, arată mitul, a eșuat datorită unei înlănțuiri tragice de evenimente. Nimbul invincibilității a rămas pe capul corsicanului și după această înfrângere.

Armata lui Napoleon a luptat la Waterloo cu disperare pentru o cauză pierdută de mult. Căci, chiar dacă geniul său strategic s-ar fi impus încă o dată pe câmpul de luptă, imperiul său nu mai putea fi salvat. Împotriva lui se formase o alianță ce cuprindea toate puterile europene. De această dată nu putea învinge. Dușmanii săi au învățat din cei douăzeci de ani de războaie și crize.

Astăzi Waterloo este o localitate liniștită, înconjurată de păduri, câmpii și pășuni, la circa douăzeci de kilometri de Bruxelles. Șoseaua națională numărul 5 duce, venind de la Bruxelles, trecând pe aici spre Charleroi în sud și mai departe spre granița cu Franța. Ceva mai la sud de Waterloo, acolo unde se bifurcă autostrada, se află locul propriu-zis unde s-a dat lupta, lângă cătunul Mont St.-Jean și care a intrat în istorie ca „bătălia de la Waterloo“. Numele i-a fost dat de Arthur Wellesley, duce de Wellington, comandantul britanic al trupelor. S-a decis pentru Waterloo, unde și-a stabilit cartierul general.

Probabil că și în acea zi de 18 iunie 1815 câmpul și lanurile de cereale de la Mont St.-Jean erau la fel de liniștite ca și astăzi. După aceea zona a suferit transformări. Nu se mai poate vedea poteca îngustă unde soldații britanici s-au apărat de focul francezilor. Peisajul a fost modificat pentru acel monument al victoriei ridicat aici. Dacă astăzi ne-am urca pe colină, am admira un peisaj încântător, chiar dacă nu mai arată ca atunci. Panorama bătăliei poate fi intuită din tabloul existent, dar el ne dă doar o imagine incompletă a ce s-a petrecut pe 18 iunie 1815.

Pictorul militar francez Louis Dumoulin a terminat tabloul în 1914, la începutul unei alte mari conflagrații. Picturile au ca temă săbii strălucitoare, uniforme frumos colorate și drapele, ofițeri curajoși în fața morții, soldați viteji și eroicul atac al francezilor împotriva pozițiilor britanice. Ele conțin un pic de adevăr, dar, în final, ascund cruzimea războiului. În ziua

Generalul Napoleon Bonaparte
la douăzeci și opt de ani.

înfrângerii, la Waterloo au murit 55.000 de oameni – francezi, britanici, belgieni, olandezi, germani.

Există victorii clare, de superioritate, pe muchie de cuțit, pe merit sau nu. Mai există victorii à la Pirus, care, în fond, sunt niște înfrângeri pline de glorie. Chiar și Wellington a calificat bătălia de la Waterloo ca cea mai grea doborâre a dușmanului din întreaga lui carieră. Pe cine învinsese el? A fost într-adevăr el învingătorul?

Fenomenul Napoleon

„Războiul este continuarea politicii cu alte mijloace“ conchidea teoreticianul militar Carl von Clausewitz sub impresia războaielor napoleoniene. Bătălia de la Waterloo nu este una oarecare, ea are o îndelungată pregătire anterioară. Din ea face parte fenomenul Napoleon, „vulturul corsican“, capul militar invincibil și genialul om de stat, împărat al francezilor și suveran peste Europa. Istoria bătăliei de la Waterloo este cea a ascensiunii și decăderii sale.

Napoleon a plănuit victoria, a simțit-o și era cât pe ce să o obțină. Și totuși a fost înfrânt. Un imperiu s-a prăbușit, de pe scena istoriei a dispărut o figură carismatică.

„Pe câmpul de luptă se îmbătrânește repede“ a spus odată Na-poleon. În cei douăzeci și unu de ani cât a asigurat conducerea politică, fie ca un general influent, ca prim consul sau ca împărat al francezilor, el a purtat aproape continuu războaie. A obținut peste șaiszeci de victorii, a cucerit un imperiu mondial și l-a pierdut. Nu au fost întotdeauna războaiele sale, într-o anumită măsură ele îi fuseseră lăsate moștenire de antecesorii și impuse de dușmanii Franței și ai revoluției. Și Napoleon a avut nevoie de lupte: numai o permanentă stare de război putea salva poziția lui ca persoană fizică și politică, destul de precară și niciodată suficient de consolidată.

S-a născut ca Napoleone Buonaparte, pe 15 august 1769, fiind al doilea fiu al unei familii cu opt copii rămași în viață, la Ajaccio în Corsica. Nimeni nu îi prezisese o carieră strălucită. Corsica devenise franceză doar cu un an înainte, împotriva voinței localnicilor. Tatăl, Charles Marie Buonaparte, făcea parte din mica nobilime. Era avocat și, după înfrângerea conducătorului corsican Pasquale Paoli, a trecut decis de partea noilor stăpâni, ceea ce a fost hotărâtor pentru evoluția fiului. Altădată un strămoș al familiei a ales pe cine trebuia într-o situație similară de unde numele de „Buonaparte – partea cea bună“. Răsplata nu s-a lăsat așteptată. Cu puțin înainte să împlinească zece ani, Napoleone, un elev obișnuit, a fost înscris la Academia Militară regală din Brienne-le-Château, din Champagne. După șase ani, în septembrie 1785, era locotenent de artilerie. S-a evidențiat mai ales prin cunoștințele sale de matematică. A citit cu pasiune clasicii teoriilor militare și biografiile oamenilor celebri. A fost, probabil, foarte izolat în acești ani: singur într-o altă țară. Nu se putea simți foarte bine ca francez. Unica lui patrie adevărată era cazarma.

Poate că duritatea despre care s-a vorbit mai târziu s-a datorat tocmai atmosferei severe în care și-a petrecut anii copilăriei și tinereții. Nu a avut niciodată prieteni adevărați. „Nu îi consideră pe oameni egali săi, ci ca un lucru sau un fapt“ scria Madame de Staël, o persoană care se pricepea bine la oameni. „Nu cunoaște nici iubi-

În timpul expediției din Egipt, trupele franceze ajung în apropiere de Assuan

rea, nici ura: pentru el nu există decât persoana sa, toți ceilalți sunt asemeni unor cifre. Este un actor talentat, omenirea este dușmanul său și o anihilează“.

În anul revoluționar 1789, tânărul Buonaparte revine în Corsica și încearcă să intre în politica locală, marcată de confruntări sângeroase. Eșuează și, după patru ani, în 1793, se întoarce în Franța. Aici revoluția este în plină desfășurare. Ea îi oferă ambițiosului ofițer de artilerie o șansă unică. Este bine pregătit și a fost foarte preocupat de teoria militară. Acum o poate exersa pe teren. Primește prima funcție de comandă în artilerie și, printr-o tactică inteligentă, reușește în același an să cucerească orașul Toulon, asediat de multă vreme.

A fost prima lui victorie. Ascensiunea lui este uimitoare. Napoleon Bonaparte, cum își spune de acum încolo, se susține cu îndemânare din fața slugilor revoluției, care au început să-și asasineze stăpânii proprii. În 1795 a salvat Convenția de la Paris de furia plebei (sansculottes). Se căsătorește cu Joséphine, văduva marchizului de Beauharnais – și pe această cale obține o ascensiune socială. În martie 1796, nici nu avea douăzeci și șapte de ani, devine general și comandant al corpului de armată francez din Italia.

Timp de douăzeci de luni obține, unul după altul, succese deosebite în nordul Italiei. Și pentru că tot era acolo, a reorganizat peisajul politic italian, fără să fi avut însărcinarea guvernului, și după propria lui dorință. Este pentru prima oară când Bonaparte se dovedește a fi un organizator talentat și un om politic.

În tumultuoșii ani ai revoluției a știut să-și aleagă oamenii care trebuie. Mai întâi, i-a ajutat să obțină puterea. După doi ani, în 1799, după o campanie nefericită în Egipt, se propulsează în frunte. Îi depozitează de putere pe complicități săi, care au sperat să îl poată folosi cum vor ei. Napoleon, victoriosul și tânărul general, tehnocratul și organizatorul, apare în ochii francezilor ca un dar al lui Dumnezeu, trimis să pună capăt haosului creat

de revoluție. Lumea vrea pace și liniște. Ceea ce urmează este ordine și șaisprezece ani de războaie.

Război și imperiu

Tânărul general este un om plin de elan și un excelent bărbat de stat. El reușește să pacifice țara. Își creează singur propriul său mit: „Lucrez mereu, gândesc mult. Sunt întotdeauna pregătit să fac ceva și în stare de orice, am cumpănit îndelung ce ar putea interveni. Nu am în niciun caz un geniu, care să vină și să îmi șoptească în taină ce și cum să fac; totul este rezultatul meditației profunde la masă, la teatru, oriunde. Noaptea mă trezesc și lucrez“. Nu îi menționează pe numeroșii săi colaboratori. Faima trebuie să fie numai a lui.

La început de secol este din nou pe câmpul de bătaie. Dușmanii revoluției, care amenință Franța din afară, adică Anglia și Austria, trebuie neutralizați. Va fi ultimul război – așa a promis. Obține prima mare victorie importantă împotriva austriecilor pe 14 iunie 1800 la Marengo, în nordul Italiei – aproape în aceeași zi cu Waterloo, ce va fi peste cincisprezece ani. Merge din victorie în victorie. După ce a pacificat Franța, s-a încoronat. Originarul din Ajaccio a devenit împărat în 1804 printr-o ceremonie deosebit de fastuoasă. A urmat cucerirea Europei.

Soldatii săi, căliți în numeroasele bătălii din timpul și de după revoluție, îl urmează necondiționat. Cu toate că nu le cruță nici viața, ei îi sunt devotați trup și suflet. Dacă împăratul este prezent și izbânda este aproape – așa gândesc ei. Insuccesele sunt din cauza generalilor săi. Ei continuă să fie alături de împărat chiar și după ce majoritatea francezilor se îndepărtase de mult de el.

Napoleon avea o meorie proverbială, inclusiv cea a figurilor soldaților săi. A folosit în acest caz un truc, chiar dacă el a fost unul foarte bun: înaintea unei primiri, el posta câțiva tovarăși